АРГУМЕНТАТИВНИЙ ДИСКУРС НАУКОВИХ СТАТЕЙ: КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД

Н.Є. Доронкіна
Національний технічний університет України

Як відомо, діяльність індивіда у процесі комунікації є об′єктом вивчення психолінгвістики. У рамках комунікативного підходу ми розглядаємо процес наукового спілкування як ненормований полілог. дуже важливу роль у такому процесі грають наукові статті, де відбувається комунікація між двома індивідами: автором та читачем.

Оскільки психолінгвістика вважається когнітивною дисципліною, то процес когнітивної обробки інформації слугує предметом досліджень сучасних вчених. У наукових статтях має місце комунікація двох видів: -інформативна та аргументативна. Головна мета останньої полягає у переконанні читача.

В якості одного з ментальних процесів аргументація супроводжується викликом з пам'яті узагальнюючих фреймів, що дозволяє задіяти тезаурусну частину інформації. Аргументативний текст слугує засобом побудови певної ментальної моделі та відображує процес такої побудови. Для адресата аргументації, тобто читача, внутрішня модель ситуації змінюється під впливом аргументації як процесу введення нового знання. В цій ситуації формування ментальної моделі потенційно відображає процес прийняття рішення адресатом [2, с. 10; 4, с. 9].

Вищесказане висвітлює когнітивний аспект аргументації як процесу, спрямованого на отримання нового знання а також способу його формування [4, с. 1]. «В рамках когнітивної парадигми …аргументацію можна визначити як комплекс вербально реалізованих когнітивних процедур обробки знання, що приводять до зміни його онтологічного статусу в моделі світу адресата» [1, с. 41]. При аргументації відбувається взаємодія систем сприйняття, репрезентації та продукування інформації [2, с. 10].

В теорії аргументації аргументативний текст розглядається не лише як засіб відтворення процесу аргументації, але і як результат реалізації когнітивної моделі.

До складу когнітивних моделей входять уявлення, відношення, цінності, процеси у пам'яті, схеми, асоціації, послідовності, що активно використовуються в аргументації.

З комунікативно-діяльнісної точки зору на процес аргументації, знання аргументатора послідовно змінюються, що цілеспрямовано та планомірно змінює відповідні структури адресата аргументації. Зокрема, в одному з прикладів когнітивних моделей, що описані в останніх дослідженнях в цій області, інформація проходить кілька етапів трансформацій [3, с. 2]. На першому етапі аргументатор створює образ тексту. На цьому етапі з'являється аргументативний намір. що формується за допомогою модальностей. На другому етапі намір коректується, образ тексту трансформується в міжтекст. Аргументативні характеристики, які він набуває, диктуються полем

аргументації. На третьому етапі аргументативний намір перетворюється в аргументативну впевненість, а міжтекст перетворюється в квазітекст. На четвертому етапі після відбору мовних засобів з'являється власне текст, який передається реципієнту. Але для того, щоб текст отримав аргументативні характеристики необхідно, щоб когнітивна модель діяла у полі аргументації. В рамках комунікативно-діяльнісного підходу к аргументації поле аргументації розглядається як область аргументативної діяльности з позиції структури аргументації, статусу і функцій суб'єктів аргументування, особливостей творчого моделювання аргументативного процесу, місця і часу аргументації та інших факторів.

Поле аргументації визначають як трьохвимірний простір, що характеризується мірою форми, мірою змісту та мірою сполученого функціонування.

Мірою форми поля аргументації є її структура, яка містить суб'єктів аргументування, спірне положення, тези, що розкривають це положення, систему аргументів та ситуативний компонент.

Міра змісту визначається взаємодією суб'єкта аргументування з його комунікативним та предметним оточенням. Комунікативна взаємодія визначається інформаційними потоками, якими оперують суб'єкти аргументування, способи моделювання та структурування інформаційного простору. Предметна взаємодія залежить від матеріального оточення суб'єктів аргументування.

При сполученні компонентів форми та змісту поле аргументації починає функціонувати як феномен часу та простору, що набувають аргументативних характеристик. Час існування має універсальний характер, оскільки об'єднує минулий, теперішній та майбутній час.

Отже, з одного боку аргументативний текст виникає в результаті роботи когнітивної моделі, а з іншого як фіксація аргументативного дискурсу. Тому можна зробити висновок, що знання, зафіксовані в аргументативному тексті сформовані завдяки когнітивному компоненту аргументативного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1.Баранов А.Н. Аргументация как языковой и когнитивный феномен // Речевое воздействие в сфере массовой коммуникации. - М.: Наука, 1990. С. 40-52.

2. Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации. - К., 1997. – 300 с.

3. Качесова И.Ю. Аргументативные характеристики текста как синтасической единицы [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ksu.ru/conf/LENCA-2/286.rtf

4. Поляк, О.Е. Аргументация в свете теории ментальных моделей [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://fccl.ksu.ru/issue001/spring.99/polyak4.pdf /